

Jean de La Fontaine i heraldyka

Związki literatury ze sztuką, wykład 1

dr hab. Agnieszka Włoczewska

Pracownia Literatury Francuskiej i Frankofońskiej

Jean de La Fontaine i heraldyka

Jean de La Fontaine

8 lipca **1621** - 16 kwietnia **1695**

w latach 1641-43 był w zakonie
filipinów (Oratorianie; Kongregacja
Oratorium św. Filipa Neri);

przedstawiciel francuskiego
klasycyzmu;

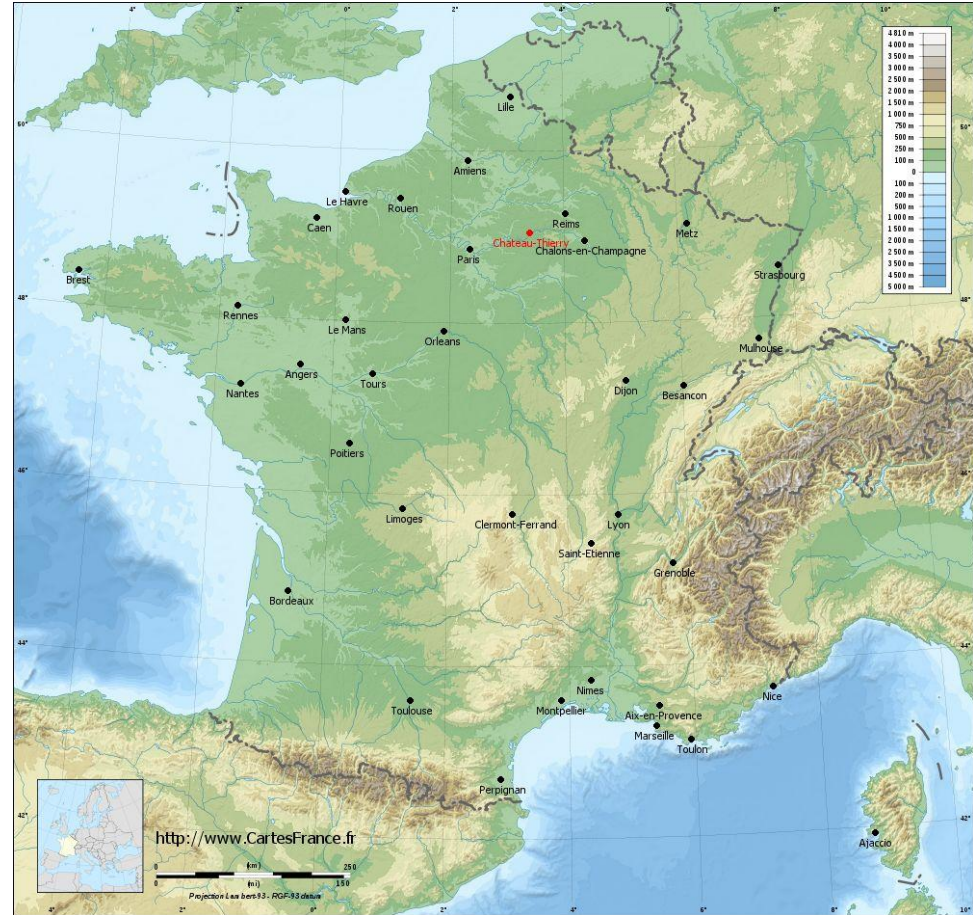
zwolennik obozu „starych”;

poeta i bajkopisarz;

Autor, m.in. *Contes et nouvelles en
vers* (1665, 1666); *Fables* (1668,
1678, 1693)

Jean de La Fontaine i heraldyka Château-Thierry

Jean de La Fontaine i heraldyka

Heraldyka:

def. polska - jedna z nauk pomocniczych historii zajmuje się badaniem rozwoju i znaczenia oraz zasadami kształtowania się herbów.

Def. francuska - sztuka tworzenia herbów, obejmująca zbiór zasad komponowania herbów oraz sztuka ich odczytywania.

Jest jednocześnie nauką i sztuką.

Wywodzi się od słowa *herold* – oznaczającego urzędnika dworskiego, wywołującego nazwiska rycerzy biorących udział w turniejach.

Jean de La Fontaine i heraldyka

Postacie heroldów spotykamy w literaturze średniowiecznej np. w opowiadaniu *Le Tournoi de Chauvency* czy w powieściach dworskich Chrétiena de Troyes (np. *Lancelot ou le Chevalier de la charrette*).

Po turnieju heroldzi opisywali herb (fr. le blason) – symbol rycerza-zwycięscy. Te krótkie opisy nosiły tę samą nazwę, co przedmiot opisywany – blason (herb). Wyodrębnił się on w nowy gatunek literacki.

Heroldzi nawiązywali do starożytnej tradycji epigramu - krótkiej pochwały. O ile epigram dedykowało się zmarłemu, o tyle blazon – żyjącemu zwycięzcy.

Jean de La Fontaine i heraldyka

Z punktu widzenia sztuki jako działalności twórczej, heraldyka opiera się na trzech podstawowych zasadach:

- ogólnej kompozycji graficznej (geometria) - blazonowanie
- doborze kolorów - tynktura
- wykorzystaniu stylizowanych symboli graficznych

Jean de La Fontaine i heraldyka

WYBÓR POLA

POLE = TARCZA (fr. écu) =
FORMA

Jean de La Fontaine i heraldyka

WYBÓR KOLORU

Podstawowa zasada doboru kolorów: **KONTRAST** – nie można łączyć kolorów jasnych, nie można łączyć kolorów ciemnych. Nie wolno ich cieniować ani niuansować. **UŁATWIA IDENTYFIKACJĘ WIZUALNĄ**

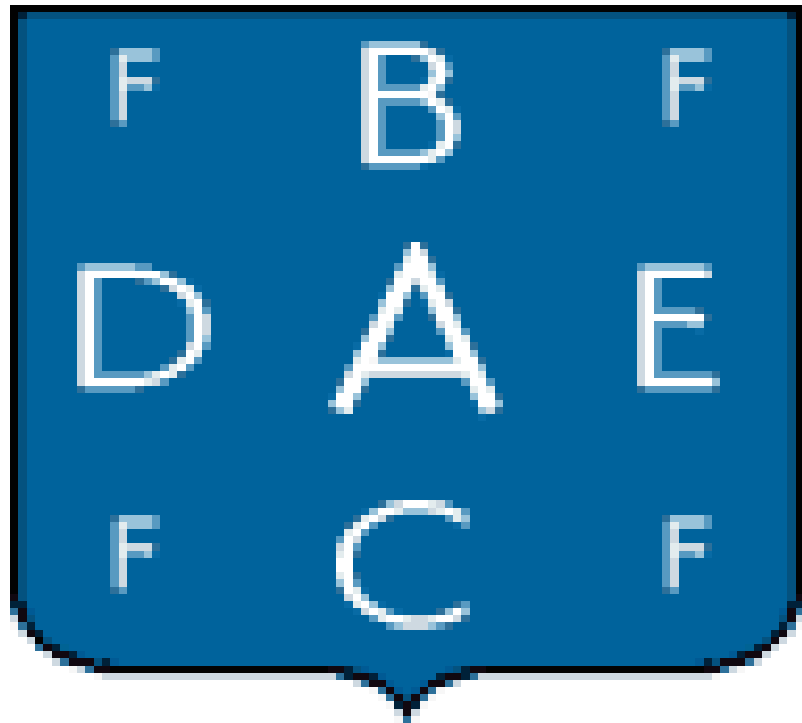
W heraldyce liczba kolorów jest ściśle ograniczona. Jest ich sześć (maksymalnie osiem) i noszą one swoje własne nazwy:

- Czarny (noir) – sable (émail)
- Biały (blanc) – argent (métal)
- Niebieski / błękitny (bleu) – azur (émail)
- Czerwony (rouge) – geules (émail)
- Żółty (jaune) – or (métal)
- Zielony (vert) – sinople (émail)

+ ewentualnie purpurowy (violet – pourpre; émail) i pomarańczowy (orange – orangé; émail) i cielisty (carnation; émail)

Wymienione kolory dzielą się na dwie grupy: kolory jasne nazywa się metalami (biały to srebro; żółty to złoto) kolory intensywne nazywa się emaliami (czerwony, niebieski, żółty, zielony).

Jean de La Fontaine i heraldyka

WYKORZYSTANIE STYLIZOWANYCH SYMBOLI GRAFICZNYCH

głębia – **abîme** (serce tarczy - A)

głowica (nagłówek) - **chef** górna część tarczy - B)

puenta - **pointe**: dolna część tarczy - C)

bok prawy - **flanc dextre**: lewa część tarczy D)

bok lewy - **flanc senestre**: prawa część tarczy E)

obręb - **canton**: górny / dolny / lewy / prawy róg F

Jean de La Fontaine i heraldyka

Mobilia herbowe (meubles) – figury herbowe: figury lub wzory umieszczone na tarczy

- Figury geometryczne: poziome (horizontales), pionowe (verticales); skośne (obliques), skrzyżowane (croisées); różne (diverses);
- Symbole: zwierzęta rzeczywiste (animaux réels); zwierzęta fantastyczne (animaux fantastiques); rośliny (végétaux); krzyże (croix); broń (armes); różne (divers).

Symbolika heraldyczna inspirowana bajkami: zwierzęta o określonej symbolice, wyrażonej w bajkach, są tu w formie rysunków. Bajki utrwały obrazy pewnych cech charakteru. Heraldyka czerpie z tego i przedstawia je w formie graficznej.

Jean de La Fontaine i heraldyka

BOIS-COLOMBES

COSNE-SUR-LOIRE

IGELSWIES

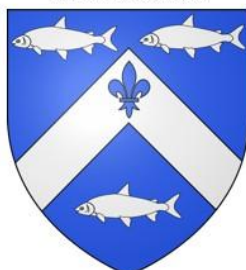
NANORTALIK

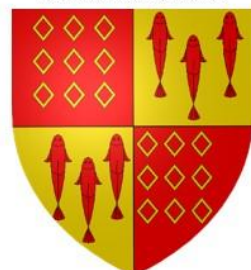
CHALAINES

WINTZENHEIM

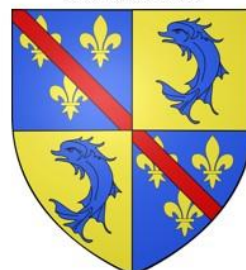
TROIS-RIVIÈRES

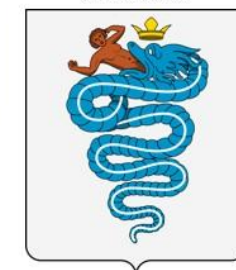
ROHAN-CABOT

BIARRITZ

MONTPENSIER

VISCONTI

RIEC-LE-BELON

ÉPENDES

DRAGUIGNAN

MOISSEY

SUD-VIETNAM

Jean de La Fontaine i heraldyka

Według Michela Pastoureau, 18 miesięcy spędzonych u Oratorian wywarło wpływ na twórczość La Fontaine'a. Byli oni pionierami pedagogiki heraldycznej:

Règles du Blason, 1659 par le père Ménestrier (1631-1705), de la Cie de Jésus:

<http://dardel.info/heraldique/Menestrier.html>

oraz

La Science de la Jeune Noblesse, Père Jean-Baptiste Philipoteau du Chesne — 1729

• <http://dardel.info/heraldique/Philipoteau.html>

Jean de La Fontaine i heraldyka

Można wysunąć założenie, że skomponował on swój bestiariusz w oparciu o reguły tworzenia herbów, że stanowi on swego rodzaju herbarz. Każdy utwór to prawdziwy herb: jednocześnie alegoria, malowniczy opis, hasło herbowe, dewiza, program dydaktyczny, sztuka zapamiętywania.

Jean de La Fontaine i heraldyka

trzy podstawowe zasady heraldyki:

- ogólnej kompozycji graficznej (geometria) – blazonowanie = FORMA
 - doborze kolorów – tynktura = KOMPOZYCJA
 - wykorzystaniu stylizowanych symboli graficznych = WYBOR
- Pierwszą cechą bajek jest **forma**: niemal stała, bardzo mało zmienna. Krótkie opowiadanie wierszem rymowanym.
 - Drugą cechą są skonstrastowane treści formy: dwa lub trzy zwierzęta w opozycji do siebie.
 - Liczba zwierząt w bajkach jest ograniczona. 6 z nich (odpowiada sześciu podstawowym kolorom heraldyki) uznaje się za wiodące (najczęściej występujące). Są to: lew (lion), wilk (loup), lis (renard), osioł (âne), pies (chien), szczur (rat). Drugą pod względem częstotliwości grupę stanowią: kogut - coq, małpa - singe, kruk - corbeau, wół - boeuf) – odpowiadają rzadszym kolorom.
 - Herb jest spersonalizowany, stąd i La Fontaine personalizuje = indywidualizuje zwierzęta-bohaterów: określa je rodzajnikiem określonym. Nie ma „jakiegoś” psa, byle jakiego lisa. Jest LE chien; LE Renard.

Jean de La Fontaine i heraldyka

Źródła:

Michel Pastoureau, Une histoire symbolique du Moyen Âge occidental

<http://dardel.info/heraldique/Heraldique.html>